

การส่งเสริมอาชีพให้นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน*
The Career Promotion for Students in Educational
Opportunity Expansion School, Pang Mapha District,
Mae Hong Son Province

รุณฑิกา วงศ์ผัด^{1**} , พนมพร จันทรปัญญา^{2***}
Runthika Wongpad^{1**} , Panomporn Chantarapunya^{2***}

^{1,2}หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
120 ถนนมหิดล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100 ประเทศไทย

^{1,2}Master of Education Program in Educational Administration,
Faculty of Education, The Far Eastern University
120 Mahidol Road, Muang District, Chiang Mai Province, 50100, Thailand

รับต้นฉบับบทความ: 4 กุมภาพันธ์ 2562 ปรับปรุงบทความ: 11 มีนาคม 2562 ตอรับตีพิมพ์บทความ: 30 มีนาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพให้นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 88 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 8 คน ครูผู้สอน จำนวน 40 คน และนักเรียน จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน และการสัมภาษณ์นักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การปลูกผัก รองลงมาคือ การเลี้ยงหมู และการเลี้ยงปลา

* เรียบเรียงจากงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพให้นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

** ผู้เขียนหลัก
อีเมล: Kruying221@gmail.com

*** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์กุลสุตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น)

จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า การส่งเสริมอาชีพทั้ง 3 ด้าน มีการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ดังนี้ ด้านการเลี้ยงปลา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานรับผิดชอบในการส่งเสริมอาชีพแก่นักเรียน ด้านการเลี้ยงหมู ควรมีการประเมินผลการดำเนินงาน 2 ครั้งต่อปี ด้านการปลูกผัก ควรแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบดูแลการดำเนินงาน

คำสำคัญ

การส่งเสริมอาชีพนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Abstract

The objective of this research was to study the operation of student career promotion in educational opportunity expansion schools, Pang Mapha District, Mae Hong Son Province. The target group used in the research were 88 persons, consisting of 8 schools administrators, 40 teachers and 40 students. The tools used in this research were questionnaires for school administrators and teachers and student interviews. Data analysis using frequency, percentage, mean and standard deviation and content analysis. The research found that the operation of student career promotion at a high level. Considering each aspect, it was found that the highest average occupation was growing vegetables, followed by raising pigs and raising fish. From student interviews found that the promotion of all 3 occupations has been implemented appropriately. However, there are suggestions for the following operations: Fish farming should be a committee to be responsible for career promotion for students. In the field of pig farming should be an evaluation of the operation 2 times a year. On growing vegetables should appoint teachers responsible for the operation.

Keywords

Career Promotion for Students, Educational Opportunity Expansion School, Mae Hong Son Province

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545) (Office of the National Education Commission, 2003, 8) ระบุว่า หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 การจัดการศึกษาต้อง ยึดว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตราที่ 23 การจัดการศึกษา

ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมาตราที่ 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ ใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากนี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มีทักษะในการทำงาน ตรงเวลา ประหยัด รอบคอบ และมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้กำหนดโครงการนักเรียนน้อยมีคุณธรรม นำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยการนำเข้าสู่วิชาการงานอาชีพ “คิดเป็น ทำได้ ขายเป็น” ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์ และมีคุณภาพโดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ หรือ การทำธุรกิจเพื่อส่งเสริมความสำเร็จในชีวิตของนักเรียน เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคน สิ่งแวดล้อม สังคมอยู่ดี กินดี และมีความสุข (Ministry of Education, 2008, 6)

จากการสัมภาษณ์ ประจวบ แก้วสิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลปางมะผ้า (Kaewsiri, personal communication, July 7, 2015) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไว้ว่า ในสภาพปัจจุบันกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มีการดำเนินการส่งเสริมให้นักเรียนเลี้ยงปลา เลี้ยงหมู และปลูกผักในพื้นที่ของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาและฝึกงานอาชีพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนทั้งปัจจุบันและอนาคต ในการดำเนินการของโรงเรียนประสบปัญหาการดำเนินการการเลี้ยงปลา การเลี้ยงหมู และการปลูกผัก ด้วยยังขาดการจำหน่ายผลผลิตสู่ตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่า ส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายให้กับโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน จึงนำมาซึ่งการขาดเงินทุนหมุนเวียน อีกทั้งทางโรงเรียนยังขาดการศึกษาผลการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และการปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งทำให้ขาดการวางแผนทิศทางในการดำเนินการได้ หากมีการศึกษาการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จะเป็นผลดีต่อโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ได้ทราบข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บททวนวรรณกรรม

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดจุดเน้นด้านผู้เรียนเรื่องการศึกษาวิชาชีพ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นต้นไป ได้รับการส่งเสริมให้มีแรงจูงใจสู่อชีพด้วยการแนะแนวทั้ง โดยครูและผู้ประกอบอาชีพต่างๆ (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า สถานประกอบการใน/นอกพื้นที่) และได้รับการพัฒนา ความรู้ทักษะที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพสุจริตในอนาคต (Office of the National Education Commission, 1999)

2. แนวทางการจัดการศึกษาวิชาชีพในประเทศไทย

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สารที่ 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี คือ สาระการอาชีพ เริ่มต้นจัดให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนของตนและสามารถสำรวจความสนใจ ความสามารถและ ทักษะอาชีพของตน และเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเริ่มเรียนรู้สาระเกี่ยวกับแนวทางการเลือกอาชีพ และการสร้างเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งได้ฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ โดยทั่วไปอย่างเช่น ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนเริ่มฝึกทักษะ การหางานจากแหล่งต่าง ๆ และพร้อมฝึกทักษะอาชีพให้มีประสบการณ์อาชีพที่ถนัดและสนใจและมี คุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ แต่หากพิจารณาจากหลักสูตรและการเรียนการสอนแล้วพบว่า ยังขาดการเสริมสร้าง ความรู้และทักษะทางอาชีพที่เป็นรากฐานสำคัญในเชิงบูรณาการทั้งหลักสูตร เพื่อให้เกิดการพัฒนา ทางด้านเจตคติสำหรับการทำงานและอาชีพต่อไป ซึ่งแนวคิดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นรากฐานและเป็นส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์และเป้าหมาย ของการศึกษาสำหรับเยาวชนไทย การให้ความรู้ ความเข้าใจต่อความคิดรวบยอดของ “การศึกษาเพื่อ การประกอบอาชีพ” จำเป็นอยู่ในทุกระดับชั้น และบูรณาการในหลักสูตรแกนกลางทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีการจัดนำหนักของความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ในแต่ละด้านที่แตกต่างกันไปตามระดับชั้นของผู้เรียน (Ministry of Education, 2008, 4)

3. การบริหารการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน

การดำเนินงานการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนตามทิศทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษานั้น ผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติคือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีภาระหน้าที่ในการส่งเสริมให้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลงของชาติบ้านเมือง และเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร จึงจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องตระหนักถึงความสำคัญตามบทบาทและดำเนินการหรือประสานให้บุคลากรทุกฝ่ายรู้ เข้าใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพ นำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ คุณธรรม ไปใช้ในการดำรงชีวิตซึ่งจะเป็นส่วนเสริมสร้างให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า สามารถพัฒนาตนเอง และสังคมสืบไป (Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1, 2014, 23)

ทั้งนี้ การบริหารการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนดังกล่าว จะดำเนินการไปได้ด้วยดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารบุคลากรในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน จำเป็นจะต้องรับบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระทุกคน อันจะส่งผลให้งานสำเร็จผล (Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1, 2014, 23) และจากงานวิจัยของ Anunaue, Khlibtong & Keowan (2012) เรื่องการส่งเสริมเกษตรในโรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า การดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามความต้องการของนักเรียน มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเลือกกลุ่มเป้าหมาย 2) การชี้แจงวัตถุประสงค์ 3) กำหนดแผนการดำเนินงาน 4) ความคาดหวังจากการวิจัยกับกลุ่ม 5) การดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ 6) ผลการดำเนินงานจากการรายงานของนักเรียน การปฏิบัติกิจกรรม ทำให้ตนเองเกิดความเข้าใจการเกษตรมากขึ้น รู้จักการทำงานร่วมกับคนอื่น ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จากการสังเกตของผู้วิจัย นักเรียนมีความสุข สนุกสนานต่อการทำกิจกรรม

4. บริบทการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองแห่งธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและความหลากหลายของชนเผ่า จึงควรจัดการศึกษารูปแบบพิเศษ เน้นคุณธรรมของมาตรฐานการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะในเรื่องของการประกอบอาชีพให้นำมาใช้ได้จริงบนพื้นฐานของความสุขสงบ พอมีรายได้ ร่วมมือ ร่วมใจกัน มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของท้องถิ่นและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงสู่ประชาคมอาเซียน และส่งเสริม สนับสนุนโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชากรวัยเรียนให้เสมอภาคทั่วถึงครอบคลุมทั้งเด็กทั่วไป เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ (Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1, 2014, 34)

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 88 คน ดังนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 8 คน

1.2 ครูผู้สอนที่รับผิดชอบโครงการส่งเสริมอาชีพนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 40 คน

1.3 นักเรียนที่เป็นผู้นำในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมอาชีพนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

2.1 ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 การดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงหมู และการปลูกผัก เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

2.2 ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน

3. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครู

3.1.1 ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

3.1.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับโรงเรียนบ้านปางขอน และโรงเรียนบ้านห้วยชมพู

3.1.3 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามแนวของ Cronbach โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .884

3.2 ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์นักเรียน

3.2.1 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์นักเรียนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และความสมบูรณ์ของคำถาม

3.2.2 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างไปแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปสัมภาษณ์นักเรียนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียน จำนวน 40 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยพาร์ธัสทอรันเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และนำเสนอหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลต่อผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 8 โรงเรียน ดังนี้

4.1 ดำเนินการสอบถามผู้บริหารโรงเรียน

ดำเนินการสอบถามผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละโรงเรียนด้วยแบบสอบถาม จำนวน 8 คน

4.2 ดำเนินการสอบถามครูที่รับผิดชอบโครงการส่งเสริมอาชีพนักเรียน

ดำเนินการสอบถามครูที่รับผิดชอบโครงการส่งเสริมอาชีพนักเรียนในแต่ละโรงเรียนด้วยแบบสอบถาม จำนวน 40 คน

4.3 ดำเนินการสัมภาษณ์นักเรียนผู้นำโครงการส่งเสริมอาชีพ

ดำเนินการสัมภาษณ์นักเรียนผู้นำโครงการส่งเสริมอาชีพในแต่ละโรงเรียนด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง จำนวน 40 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 **ชุดที่ 1** ข้อมูลจากแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ตอนที่ 2 การดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย โดยมีเกณฑ์การแปลค่าคะแนนเฉลี่ยได้แก่ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายความว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายความว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายความว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายความว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายความว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานมากที่สุด ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ประกอบการบรรยาย

5.2 **ชุดที่ 2** ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียน วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการบันทึกเทปไว้มาทำการแยกแยะเนื้อหาแต่ละประเด็น จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. การดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า โดยรวมโรงเรียนมีการดำเนินงานในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปลูกผัก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ การเลี้ยงหมู ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.59) และการเลี้ยงปลา ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.79)

2. การดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการเลี้ยงปลา พบว่า โดยรวมโรงเรียนมีการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงปลาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= 0.79) รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเลี้ยงปลาได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.74) รองลงมาคือ จัดทำแผนการดำเนินการเลี้ยงปลา ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.77) และนำผลผลิตจากการเลี้ยงปลามอบให้กับโครงการอาหารกลางวัน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.77) ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า ทางโรงเรียนได้มีการศึกษาการเลี้ยงปลา ได้เรียนรู้เรื่องการดำรงชีวิตของปลา แต่ปัญหาที่พบ คือ ไม่มีการประเมินผลการดำเนินการเลี้ยงปลาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังพบว่าผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงปลาขาดตลาดรองรับ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมอาชีพให้แก่นักเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนเห็นความสำคัญด้านการทำงานเพื่อส่วนรวมและเกิดทักษะในการบริหาร

2.2 ด้านการเลี้ยงหมู พบว่า โดยรวมโรงเรียนมีการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงหมูในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.59) รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเลี้ยงหมูได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.52) รองลงมา คือ จัดระบบดูแลป้องกันโรคที่เกิดขึ้นกับหมู ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.58) และนำผลผลิตจากการเลี้ยงหมูไปบริโภคเอง ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.64) ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า ทางโรงเรียนมีการเลี้ยงหมู ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เหมาะสมต่อภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน และได้ยึดแนวทางการปฏิบัติงานด้านการเกษตรตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) แต่ปัญหาที่พบคือ การประเมินผลการดำเนินการเลี้ยงหมู โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน และคณะกรรมการผู้ประเมินผลการดำเนินงาน โดยให้มีการประเมินผลการดำเนินงาน 2 ครั้งต่อปีเพื่อให้มีการเลี้ยงหมูอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านการปลูกผัก พบว่า โดยรวมโรงเรียนมีการส่งเสริมอาชีพการปลูกผักมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.61) รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปลูกผักได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.71) รองลงมา คือ จัดวิธีการดูแลแปลงผักและกำจัดศัตรูพืช ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.53) ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า ทางโรงเรียนมีการปลูกผักเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกผัก การดูแล การจัดการผลผลิต การฝึกทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ทักษะด้านคุณธรรม คุณนิสัย แต่ปัญหาที่พบคือชุมชนในท้องถิ่นมีการใช้สารเคมีเพื่อประกอบอาชีพการเกษตรสูงมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำ และดิน โดยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบดูแลการดำเนินงาน เพื่อชี้แนะและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีและควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกแทนการใช้ปุ๋ยเคมี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมอาชีพนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การปลูกผัก รองลงมาคือ การเลี้ยงหมู และการเลี้ยงปลา จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่าการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพทั้ง 3 ด้าน มีการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม โดยพบว่าด้านการเลี้ยงปลา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินงานเลี้ยงปลาได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ จัดทำแผนการดำเนินงานเลี้ยงปลา ด้านการเลี้ยงหมู ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ดำเนินงานเลี้ยงหมูได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ จัดระบบดูแลป้องกัน ด้านการปลูกผัก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม รองลงมา คือ จัดวิธีการดูแลแปลงผักและกำจัดศัตรูพืช ส่วนข้อเสนอแนะในการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพนักเรียนทั้ง 3 ด้าน มีดังนี้ ด้านการเลี้ยงปลา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานรับผิดชอบในการส่งเสริมอาชีพแก่นักเรียน ด้านการเลี้ยงหมู ควรมีการประเมินผลการดำเนินงาน 2 ครั้งต่อปี ด้านการปลูกผัก ควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพนักเรียนนั้น ควรคำนึงถึงความสำคัญในการดำเนินงานตามกระบวนการวางแผน และการประเมินผล ซึ่งจะทำให้โรงเรียนและคณะทำงานได้ทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ปัญหาอุปสรรค ลักษณะอาชีพในท้องถิ่น ตลอดจนสภาพการจัดหลักสูตร รายวิชา กิจกรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการส่งเสริมอาชีพแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anunaue, Khibtong & Keowwhan (2012) เรื่อง การส่งเสริมเกษตรในโรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า การดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามความต้องการของนักเรียน มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเลือกกลุ่มเป้าหมาย 2) การชี้แจงวัตถุประสงค์ 3) กำหนดแผนการดำเนินงาน 4) ความคาดหวังจากการวิจัยกับกลุ่ม 5) การดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ 6) ผลการดำเนินงาน จากการรายงานของนักเรียน การปฏิบัติกิจกรรม ทำให้ตนเองเกิดความเข้าใจการเกษตรมากขึ้น รู้จักการทำงานร่วมกับคนอื่น ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จากการสังเกตของผู้วิจัย นักเรียนมีความสุข สนุกสนานต่อการทำกิจกรรม นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่าการส่งเสริมอาชีพนักเรียนมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งกำหนดวิธีการดำเนินงานตามองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพในแต่ละด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระที่ 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี คือ สาระการอาชีพ เริ่มต้นจัดให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนของตนและสามารถสำรวจความสนใจ ความสามารถและทักษะอาชีพของตน และเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเริ่มเรียนรู้สาระเกี่ยวกับแนวทางการเลือกอาชีพ และการสร้างเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งได้ฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพโดยทั่วไป เช่น ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนเริ่มฝึกทักษะการหางานจากแหล่งต่าง ๆ และพร้อมฝึกทักษะอาชีพให้มีประสบการณ์อาชีพที่ถนัดและสนใจ และมีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ (Ministry of Education, 2008, 4)

สรุป

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการดำเนินงานในการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การปลูกผัก รองลงมาคือ การเลี้ยงหมู และการเลี้ยงปลา จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า การส่งเสริมอาชีพทั้ง 3 ด้าน มีการดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ดังนี้ ด้านการเลี้ยงปลา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานรับผิดชอบในการส่งเสริมอาชีพแก่นักเรียนเพื่อทำหน้าที่ดูแลและให้คำปรึกษาในระหว่างการดำเนินงาน ด้านการเลี้ยงหมู ควรมีการประเมินผลการดำเนินงาน 2 ครั้งต่อปี ด้านการปลูกผัก ควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอกแทนการใช้ปุ๋ยเคมี

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการเลี้ยงปลา และเลี้ยงหมู
2. สถานศึกษาควรวางแผนในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียน
3. สถานศึกษาควรเชิญวิทยากรมาอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้แก่ครู บุคลากร และนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดสรรงบประมาณสำหรับการส่งเสริมอาชีพในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

References

- Anunaue, S. ; Khlitong, J. & Keowan, B. (2012). **Agricultural extension in Ban Tha Song Yang Community School under Tak Primary School Educational Service Area 2.** Paper presented at the 2nd STOU Graduate Research Conference, Seminar Building 1-2, Sukhothai Thammathirat Open University, 4-5 September, 2012. Retrieved 22 August, 2015, from https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/ไฟล์สส/research/2nd/FullPaper/SCI/Oral/O-ST%20028%20นางสาวศิริระกาญจน์%20%20อะนันเชื้อ.pdf. [in Thai]
- Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1 (2014). **Action plan for the fiscal year 2014.** Mae Hong Son: Mae Hong Son Primary Educational Service Area Office 1. [in Thai]
- Ministry of Education. (2008). **The basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008).** Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]
- Ministry of Education. (2015). **Policy of the Minister of Education for the fiscal year 2015.** Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]

Office of the National Education Commission. (1999). **National Education Act, B.E. 2542 (A.D. 1999)**. Bangkok: Office of the National Education Commission. [in Thai]

Office of the National Education Commission. (2003). **National Education Act, B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second National Education Act, B.E. 2545 (A.D. 2002))**. Bangkok: Office of the National Education Commission. [in Thai]